

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. בשביל של כרמים דאם איתא דמעלמא אתי כיון דמידדי לא מצי אתי דכל דמידדי והדר חזי ליה לקיניה מידדי ואי לא לא מידדי..... 1
- ב. דם שנמצא בפרוזדור ספיקו טמא שחזקתו מן המקור ... דם הנמצא בפרוזדור הייבין עליו על ביאת מקדש ושורפין עליו את התרומה..... 2
- ג. אף על פי שדלתות מדינה נעולות..... 3
- ד. חבית שצפה בנהר אמר רב נמצאת כנגד עיר שרובה ישראל מותר כנגד עיר שרובה נכרים אסירא ... דמהאי דקרא אתאי עקולי ופשורי הוה מטבעי לה..... 4
- ה. ההוא חצבא דחמרא דאישתכח בפרדיסא דערלה שריא ... דאי מיגניב מינה אצנועי בגויה לא מצנעי והני מילי חמרא אבל עינבי מצנעי..... 5
- ו. הנהו זיקי דחמרא דאשתכחן בי קופאי שרנהו ... דשפוכאי ישראל נינהו..... 7
- ז. וה"מ ברברבי אבל זוטרי אימור מעוברי דרכים נפול ואי איכא רברבי בהדיהו אימור באברורי הוה מנחי..... 8
- ח. מרחיקין את האילן מן העיר עשרים וחמש אמה ובחרוב ובשקמה חמשים אמה ... אם העיר קדמה קוצין ואינו נותן דמים ואם אילן קדם קוצין ונותן דמים ספק זה קדם וספק זה קדם קוצין ואינו נותן דמים ... משום נויי העיר..... 8
- ט. דאין עושין שדה מגרש ולא מגרש שדה ... ה"מ זרעים אבל אילנות עבדינן והכא משום נויי העיר..... 9
- י. קרפף יותר מבית סאתים שהוקף לדירה נזרע רובו הרי הוא כגינה ואסור ניטע רובו הרי הוא כחצר ומותר..... 11
- יא. מרחיקין את גורן קבוע מן העיר חמשים אמה לא יעשה אדם גורן קבוע בתוך שלו אא"כ יש לו חמשים אמה לכל רוח ומרחיק מנטיעותיו של חבירו ומנירו בכדי שלא יזיק 12

דף כד.

א. בשביל של כרמים דאם איתא דמעלמא אתי כיון דמידדי לא מצי אתי דכל דמידדי והדר חזי ליה לקיניה מידדי ואי לא לא מידדי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

מה שהתבאר לעיל דף כג: שהמוצא גוזלות¹ בדרך, אם מצאן קרוב לשובך בתוך חמישים אמה הרי הם של בעל השובך שודאי משובך זה הם. חוץ לחמישים אמה הרי הם של מוצאם

אם מצאן בשביל של כרמים, אפילו חוץ לחמישים אמה הרי הם של בעל השובך, שעל ידי הכרמים היא מרדה מכרם לכרם ללקט מאכלה ויוצאת אפילו חוץ לחמישים אמה מן השובך.

ב. דם שנמצא בפרוזדור ספיקו טמא שחזקתו מן המקור ...

דם הנמצא בפרוזדור חייבין עליו על ביאת מקדש

ושורפין עליו את התרומה

משל משלו חכמים² באשה, החדר והפרוזדור והעליה, החדר מבפנים והפרוזדור מבחוץ ועליה בנויה על שתיהן ולול פתוח בין עליה לפרוזדור.

החדר הוא הרחם שבו נוצר הולד, והוא הנקרא מקור, והוא שדם נדה יוצא ממנו.

וצואר הרחם כולו והוא המקום הארוך שמתקבץ ראשו בשעת העיבור כדי שלא יפול הולד ונפתח הרבה בשעת הלידה קוראים אותו פרוזדור, כלומר שהוא בית שער לרחם, והוא מה שאנו קוראים היום נרתיק³.

¹ שו"ע ונו"כ רס ח

² משנה נדה יז ב; רמב"ם איסורי ביאה פ"ה ה"ג וד

³ ועי' Preuss, Bibl. Talmud. Medizin עמ' 133 שהרופאים בזמן עתיק קראו צואר הרחם למה שקוראים היום נרתיק (Vagina) ולא מה שקוראים היום צואר הרחם (Cervix) שהוא התחלת הרחם עצמו, וכ"מ מהרמב"ם שם ה"ד: ובשעת גמר ביאה האבר נכנס בפרוזדור.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

סתם דם⁴ שבפרוזדור טמא כיון דרוב דמים שם הם מן המקור⁵. ואסור מבעלה משום נדה⁶ חייבין עליו על ביאת מקדש ושורפין עליו תרומה וקדשים, שרוב הדמים הנמצאין כאן מן החדר. אולם יש מקומות שאינן טמא ודאי ואינן אלא ספק⁷. ובזמן הזה שאין בקיאות בדבר, כל שהאשה מוצאה דם בעד שלה, טמאה.

ג. אף על פי שדלתות מדינה נעולות

כבר התבאר במסכת כתובות דף יד: טו. שלהתיר לכהן⁸ פנויה שנבעלה ואין עדות מי הבעל⁹, עשו חכמים מעלה ביוחסין וצריכה "תרי רובא" כלומר שאינה נאמנת להנשא לכתחילה אלא אם אומרת לכשר נבעלת¹⁰, וכשהיה המקום שנבעלה בו פרשת דרכים, או אכסניא, או מלון שבדרך שהכל עוברים שם, ואינה בתוך העיר, שאז אם היו רוב העוברים שם כשרים, ורוב העיר שפירשו אלו העוברים ממנה גם כן כשרים, שיש כאן תרי רובא¹¹ – שתי רוב, כשרה היא לכהונה.

⁴ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק ה הלכה ה

⁵ מקור אינו בית הערוה עצמו, אלא בתחילה נמצא מקום שנקרא בית הערוה, ובלשון חז"ל מקום התורפה, ואח"כ יש כעין פרוזדור שהוא מקום ארוך, ואח"כ מקום הנקרא בין השיניים שבו מתחלק הפרוזדור ע"י שני תלתולי בשר, מן השיניים ולחוץ הוא חלק הפרוזדור, והוא בית החיצון, ומן השיניים ולפנים הוא כלפי המקור והוא פרוזדור הפנימי, ולפנים מזה בעומק לצד הגב יש אבר שהוא כעין פרי אגס שרחב למעלה ויש לו צוואר והוא הנקרא מקור, כי שם הוא מקור הדם, וכן נקרא חדר או רחם, והדם מתאסף שם במשך כחדש והפתח סתום, ובזמן ראייתה נפתח הפתח של צואר הרחם והדם יוצא, (ועיין היטב בגמ' דף יז: ודף יח. ובפירוש המשניות להרמב"ם שם). וברחם נוצר הולד, ומקור הדם הוא לצורך יצירת הולד, ומשום"ה בעת יצירת הולד אין האשה רואה דם נדות כי אז הדם משמש לצורך יצירת הולד. ולרחם יש שני פתחים, אחד בסוף הצואר כלפי הפרוזדור, ואחד בכניסה מהרחם לצוואר הרחם והדם יוצא מהגוף לכיס הרחם שהוא המקור, ומשם לצוואר הרחם ונכנס לפרוזדור הפנימי באשה, ועדיין הוא רחוק מהיציאה, וכל זמן שלא הגיע לפרוזדור החיצון אינה טמאה, רק כשהגיע מצואר הרחם לפרוזדור החיצון שהוא מן השיניים ולחוץ טמאה מהתורה, וזה שנקרא ראייה. ונקרא דם מן המקור, משום שיש דם הבא מן העליה שהוא מצדדי שבילי הזרע שבאשה, והוא דם מהור כדם משאר גופה, אך סתם דם שבפרוזדור טמא כיון דרוב דמים שם הם מן המקור.

⁶ שו"ע ונו"כ י"ד קפג

⁷ שם ברמב"ם "נמצא הדם בפרוזדור חוץ לנקב הרי טומאתו בספק, שמא מן החדר בא או מן העליה שתת דרך הלול לפיכך אין שורפין עליו תרומה וקדשים ואין חייבין עליו על ביאת המקדש". ועיין שו"ע הרב קפג א
⁸ שלהכשיר פנויה שנבעלה ואין עדות מי הבעל, להתיר את זרעה לישראל סומכים על דבריה או על רוב כשרים אצלה,

⁹ שו"ע ונו"כ שם ו יז

¹⁰ ויש בדין זה ג' שיטות שיטה ראשונה דעת הב"י בדעת הרמב"ם דבעי' תרי רובי ואמירת ברי. ב"ש לא

¹¹ וה"ה בשני חזקות באר היטב שם לא ממשפטי שמואל סי' קי"ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

אבל אם היו רוב העוברים פוסלים אותה כגון שהם גוים או חללים וממזרים וכדומה, אף על פי שרוב המקום שבאו ממנו כשרים, או שהיו רוב אנשי המקום פסולים, אף על פי שרוב העוברים שם כשרים, הוששין לה ואינה נאמרת ונאמר, למי שפוסל אותה נבעלה, ולא תנשא לכהן לכתחלה.

אך זהו רק במעלת יוחסין, אך לשאר דינים אין צריך תרי רובי, ולפיכך תשע שחנויות שמוכרות בשר כשר¹², ואחת מוכרת בשר טריפה, בשר הנמצא בשוק, או ביד קטן נכרי שקנה מחנויות אלו, מותר, כיון שרוב החנויות מוכרות בשר שחוטא, וכל דפריש מרובא פריש. זהו דין תורה, אבל חכמים אסרוהו בנמצא ביד נכרי או בשוק, אף על פי שכל השוחטים וכל המוכרים ישראל, מדין בשר שנתעלם מן העין. אך נמצא ביד קטן מותר, ואפילו נמצא קרוב לחנות שמוכרת טריפה שרוב וקרוב הלך אחר הרוב¹³.

ומה שאנו¹⁴ אומרים כל דפריש מרובא פריש, היינו שלא פירש לפנינו, אבל אם פירש לפנינו או שרואה כשהנכרי לקחו, ואינו יודע מאיזה חנות יצא הרי הוא כאילו לקחו משם בידו שיש לו דין קבוע כמחצה על מחצה והרי הוא ספק איסור כמו שהתבאר שם.

ד. חבית שצפה בנהר אמר רב נמצאת כנגד עיר שרובה ישראל מותר כנגד עיר שרובה נכרים אסירא ... דמהאי דקרא אתאי עקולי ופשורי הוה מטבעי לה

חבית של יין¹⁵ שצפה בנהר ונמצאת כנגד עיר שרובה ישראל, אם יש בנהר מכשולת וסכר אנמי מים שהיו מעמידים אותה אילו באה ממקום אחר מותרת, שאין לתלותה אלא בעיר שנמצאת כנגדה והוא רוב ישראל.

ואם אין בנהר סכר אנמי מים אסורה, שאנו תולין אותה ברוב הסביבות שהם גוים, שבכל מקום שיש רוב וקרוב הולכין אחר הרוב¹⁶,

¹² שו"ע ונו"כ יו"ד קי ג

¹³ שו"ע שם ובסג א

¹⁴ רמ"א שם

¹⁵ שו"ע ונו"כ יו"ד קכט כז

¹⁶ בלבוש כתב דרובא עדיפא דהתורה אחשבה אחרי רבים להטות [שמות כג, ב]. וצ"ע

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

ואם נמצאת כנגד עיר שרובה גוים, אם רוב הסביבות ישראל ויכולה לבא שם דרך ישרה שלא תטבע מותרת, אפילו קרובה הרבה לעיר של גוים עד שמוכיח קרובתה שהיא של גוים¹⁷, מניחין הקרוב והולכין אחר הרוב דרובא עדיף מקרוב.

ואם לאו שאינה יכולה לבא מהסביבות, היין אסור בהנאה והחבית מותרת בהנאה למוצאה, ממנה נפשך שאם הוא של ישראל גם היין היה מותר בשתייה, ואפילו אם הוא של גוי אף על פי שהיין אסור בהנאה מכל מקום החבית מותר בהנאה.

ואם בא ישראל ונתן בה סימן הרי יצאה מחזקת יין נסך ומותרת בשתייה, אבל אין צריך להחזירה לו והיא של מוצאה, דכיון דרובא גוים ודאי נתיאשו הבעלים.

ודוקא שהיא¹⁸ סתומה או אפילו פקוקה בעץ, שאם מצאנה גוים ופתחוה למה להו לחזור ולפקוקה, שהרי הניחוחה ללכת לאיבוד ולא היה להם להתיירא משום אדם דהא מצאנה על הנהר, אבל אם היא פתוחה לגמרי, חיישינן שמא מצאנה גוים ונגעו בה ואחר כך הניחוחה ולא רצו ליטלה ואסורה. ויש אוסרים¹⁹ אם פקוקה בשל עץ ולא התערו אלא בסתומה בטיט.

ה. ההוא חצבא דחמרא דאישתנח בפרדיסא דערלה שריא

... דאי מיגניב מינה אצנועי בגויה לא מצנעי והני מילי

חמרא אבל עינבי מצנעי

¹⁷ לבוש וש"ך שם ס"ק לח

¹⁸ רמ"א לבוש וש"ך שם לט וכ"כ פר"ח

¹⁹ ונראה לי דאפי' אם סתומה בפקק של עץ דאסור דהא איתא לעיל סעיף י"ב בחיל שנכנס לעיר דפקוקות של עץ אסורות דאורחא דמילתא שמהזירין שם פקק עץ שאין בו טורח והם ג"כ דברי הר"ן בפ' השוכר אלא ע"כ מה דכתב הר"ן בפרק א"מ דהסתימה היא הוכחה שלא נגעו בה היינו בסתימת טיט ומזה סתירה למ"ש רמ"א דאם היא סתומה בפקק והיינו של עץ דמותר ולא אסור אלא בפתוחה לגמרי שהרי הוכחנו דאין היתר אלא בשל טיט דוקא. ט"ז שם כו. ולי נראה דלא דמי, דהתם כיון דהוא בבית אורחא למיהדר פקק, אבל הכא טעמא הוא כדאיתא בר"ן [נמוקי יוסף] פרק אלו מציאות וז"ל, דאם איתא דנגע בה לא היה הושש לחזור ולסתמה אלא היה לוקח מן היין והולך לו או שהיה מוליכה לביתו, עכ"ל. וכן כתב העמרת זהב [לבוש סעיף יז] ודוקא שהיא סתומה או אפילו פקוקה בעץ, שאם מצאנה עובדי כוכבים ופתחוה למה להו לחזור ולפקוקה שהרי הניחוחה ללכת לאיבוד כו'. וכן כתב הב"ח ברמ"א. ש"ך לט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

חבית של יין שנמצאת²⁰ בכרמו של ישראל, ויש כרמים אחרים של ישראל סמוכים וכרמים רבים מהם של גוים סביבותיהם, אף על פי שרחוקים משל ישראל החבית אסור²¹, דאזלינן בתר רובא²².

וכן הדין לקולא, כגון שנמצא בכרמו של גוי²³, אף על פי שיש כרמים אחרים של גוים, אם יש כרמים של ישראל רבים מהם אפילו הם רחוקים מהם הולכין להקל²⁴.

במה דברים אמורים כשיושבת בין ההרים שאינה מעבר לעוברי דרכים, הא לאו הכי אסורה, שרוב עוברי דרכים גוים הם, וחיישינן שמא מהם נפל שהרי הוכים אחר הרוב.

במה דברים אמורים בבקבוק שדרך עוברי דרכים להוליך כיוצא בו, אבל חבית שאין דרך עוברי דרכים להוליך כיוצא בו אין תולין אותו בעוברי דרכים, דודאי לאו מהם נפל שאין מוליכין בכיוצא בזה.

חבית של יין²⁵ הטמונה בכרם של ערלה, אם אין בו השש סתם יין של גוים כנזכר שרוב סביבותיו ישראל²⁶ מותר לשתותו, ואם יש בו השש סתם ינם

²⁰ שו"ע ונו"כ שם יח

²¹ כ' ביין המשמח ס"ק ל"ז ונראה דבשוין אזלינן בתר קרוב ואם קרוב לכרם ישראל מותרת עיין שם
²² אף על גב דאיכא קורבא דמוכח דשל ישראל היתה, ואין צריך לומר בשאין שם כרם אחר של ישראל אלא זה דודאי לא מכרם זה הוא, דאין דרך לגנוב מכרם ולהצניע בתוכו. אבל בלא האי טעמא היה שרי דאף על גב דאפי' בקורבה דמוכח אזלינן בתר רובא הכא כיון שנמצא בתוך הכרם עדיף טפי. ש"ך מ שם

²³ צ"ע היכא דידעינן בודאי שנגנב מכרם זה של ישראל ונמצא מינטר בכרמו של ישראל, אי אמרינן כיון דידוע שנגנב חבית אחת מסתמא האי חבית הוא, או דלמא אמרינן לא הוי מינטר בכרם זה. וכן יש להסתפק אי ידעינן בבירור שלא נגנבו מכרם של עובד כוכבים כלום, ומכרם של ישראל זה לא ידעינן אי נגנב, מי אמרינן כיון דידעינן שלא נגנבו מכרם של עובד כוכבים אסתלק האי סברא דאין דרך וכו' ומותר, או דלמא האי דאין דרך כו' במקומו עומדת ומעלמא קאתי האי חבית. מיהו היכא דליכא למיהש דמעלמא קאתי וגם ידעינן שלא נגנבו מכרמים של עובדי כוכבים המה הסביבותיהם ואף מהרחוקים, נראה להתיר בזה, דאיתרע האי חזקה דאין דרך. נקה"כ שם

²⁴ ע"י ביין המשמח ס"ק ל"ז שהעלה מדברי הפוסקים דבכל סעיף זה אין נ"מ בין אם רוב גנבי אותו מקום ישראלים או עכו"ם ואפי' ברוב גנבי נכרים שרי ברוב הכרמים ישראל וכן בה"י רוב הכרמים נכרים אפי' רוב גנבי ישראל אסור עיין שם באורך וכו"כ בס' קהל יהודה

²⁵ שו"ע ונו"כ רצד יא

²⁶ וכתבו התוס' וא"ת יהא אסור משום יין נסך דרובא דעלמא עובדי כוכבים נינהו וי"ל דרוב גנבי ישראל עכ"ל פ"י באותו זמן היה כן וע"י בס' קכ"ט דבעינן שרוב הכרמים בסביבותיה היו של ישראל. מ"ז מז

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

מותר בהנאה, שאין הנגב גונב יין מכרם זה וטומן בתוכו²⁷, אבל ענבים שנמצאו טמונים בו אסורים אפילו בחוץ לארץ²⁸, שקרוב הדבר שנגנב ממנו וטמנם בתוכו²⁹. ויש מתירים³⁰ אף בענבים.

ו. הנהו זיקי דחמרא דאשתכחו בי קופאי שרנהו ...

דשפוכאי ישראל נינהו

נודות יין³¹ שנמצאו מושלכים בדרך, וניכר שמשופכי היין הם³², אם רוב שופכי יין בנודות ישראל הם מותרים, אם הם פקוקים³³, ואם הם נודות גדולים שאין דרך עוברי דרכים להוליך כיוצא בהם. אך אם לא ניכר שמשופכי היין הם הולכים אחרי רוב הקונים יין. ואם רוב הלוקחים עכו"ם אף על פי שרוב השופכים ישראל אסור היין שהיישינן שגוי לקח מישראל ונעשה יי"נ ברשותו ואח"כ נאבד ממנו.

ואם לא ידעינן³⁴ אם רוב הלוקחים הם ישראל או נכרים או שידוע שהם שוים אז אזלינן בתר רוב המוכרים והכל לפי הענין.

²⁷ שירא שמא ימצאוהו דורכי ענבים רש"י

²⁸ כן משמע בביאור הגר"א שם שכתב "ר"ל אף על פי שספק ערלה מותר ובלא"ה צ"ל כן דהא קי"ל כר' חנינא גלומר דקירבה כזו שכאן נמצא כאן היה לא חשיב כספק ערלה ולהכי אסור וא"כ ה"ה בחו"ל.

²⁹ דזה מטמין שלא בשעת בציר ואין שם אז דורכי יין וכ"פ הרמב"ם

³⁰ הרא"ש והג"א שם ד"ה נראה לי כו' מתירין אפי' בענבים כיון דקי"ל כר' חנינא ביאור הגר"א והיינו כמש"כ ה"ט"ז יז ויש להקשות דבגמרא אמרינן על האי הכשר דיין דנקט כאן לימא משום דס"ל כר' חנינא דס"ל דרוב וקרוב הולכין אחר הרוב ומשני דבלאו הכי מותר משום טעמא דנקט כאן שאין מצניעין שם יין אבל ענבים מצניעי משמע דלפי מאי דקי"ל כר' חנינא מותר בכל גוונא אפי' בעינבי וכ"כ הרא"ש להדיא שם בפ' לא יחפור וכן הקשה בפרישה בשם רש"ל וע"כ כתב דהטור לא דק ונראה דהוכחת רמב"ם וטור מדמסיק אבל עינבי כו' דאי ס"ד דהגמרא אמרה סברא זו שאין מצניעין שם יין של כרם זה דרך דהיה בעלמא למה לו לומר חילוק דעינבי ויין כיון שהסברא לא נשארה קיימת אלא ודאי דאף למאי דקי"ל כר"ח דהולכין אחר הרוב מ"מ סברא חזקה דמכרם זה גנבום וכמו דאמרינן בכתובות פ' המדיר כאן נמצאו כאן היו וכן לענין חמין בפסח זכרוהו הפוסקים וזה עדיף מפי מקורבה דמוכח דכתבו התוס' בפ' לא יחפור דלא אזלינן בתר הקורבה והכא לכ"ע אזלינן וע"כ כ' הטור וש"ע שקרוב הדבר כו' וכ"כ באמרי ברוך וז"ל "כן כתב בחדושי רמב"ן לבבא בתרא דף (כ"ה) [כד] [ע"א] ד"ה אבל עינבי, ומסביר עוד שם דהוי מצוי ומקום הקרוב במקומו"

³¹ שו"ע ונו"כ שם קבט יט

³² ע"י ביין המשמח ס"ק ל"ט שהוכיח מלשון הרמב"ם שהיה ניכר מהכלים שלא נאבדו מהלוקחים רק מהמוכרי יין ע"כ אזלינן בתר רוב שופכי יין.

³³ שאם לא כן יש חשש שנגנע גוי בהם וכדלעיל בחבית הצפה על הנהר. ין המשמח סוף ס"ק מ' עיין שם
³⁴ יין המשמח שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

דף כד:

**ז. זה"מ ברברני אבל זוטרי אימור מעוברי דרכים נפול ואי
איכא רברני בהדייהו אימור באברורי הוה מנחי**

כל זה הוא³⁵ בנודות גדולים אבל אם הם קטנים שדרך עוברי דרכים להוליך כיוצא בהם אסורים, שאנו תולין בהן שרובם גוים, ואם היו גדולים וקטנים כולם מותרים, שהגדולים מוכיחים על הקטנים שהם משופכי יין והרי רובם ישראל, והקטנים להכריע המשא ולהשוותו באו, שכן דרך מוליכי היין כשיש להם שתי נודות זה גדול מזה מעט ומכביד המשא לצד אחד, מניחין נוד קטן אצלו להשוות המשא.

**ח. מרחיקין את האילן מן העיר עשרים וחמש אמה ובחרוב
ובשקמה חמשים אמה ... אם העיר קדמה קוצץ ואינו
נותן דמים ואם אילן קדם קוצץ ונותן דמים ספק זה קדם
וספק זה קדם קוצץ ואינו נותן דמים ... משום נויי העיר**

מרחיקין את האילן³⁶ מן העיר כ"ה אמה, ובחרוב ובשקמה חמשים אמה מפני נויי העיר, וכל אילן הנמצא קרוב לעיר פחות מזה קוצעין אותו, ואם האילן קדם נותנין לו בני העיר דמיו, ואם היה הדבר ספק ולא נודע אי זה מהם קדם אין לבעל האילן דמים אלא נוטל עציו והולך.

דין זה³⁷ והרחקה זו אינן אלא בארץ ישראל לפי שאין אנו חוששין לנויי העיר ואפילו רובה ישראל אלא בארץ ישראל. ואף בארץ ישראל אינו נוהג בזמן הזה שהיא בידי גוים בעוונותינו, עד שנוכה לזכות בה³⁸.

³⁵ שו"ע ונו"כ שם ובלבוש.

³⁶ רמב"ם הלכות שכנים פרק י הלכה א טור חו"מ קנה

³⁷ טור ומ"מ שם. דאל"כ מאי הקשו בגמרא ותיפוק ליה דאין עושין שדה מגרש וכו' הא התם לא הוי אלא בארץ ישראל כדאמרינן בסוף ערכין והכא הוי בחוצה לארץ. לח"מ שם
³⁸ ב"י שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ט. דאין עושיין שדה מגרש ולא מגרש שדה... ה"מ זרעים אבל אילנות עבדינן והנא משום נויי העיר

א. שבט לוי³⁹ אעפ"י שאין להם חלק בארץ, כבר נצטוו ישראל ליתן להם ערים לשבת, ומגרשיהם. והערים הם שש ערי מקלט ועליהן שתיים וארבעים עיר, וכשמוסיפין ערי מקלט אחרות בימי המשיח הכל ללוים.

ב. מגרשי הערים⁴⁰ כבר נתפרשו בתורה שהם שלשת אלפים אמה לכל רוח מקיר העיר וחוצה שנאמר (במדבר לה פסוק ד) ומגרשי הערים אשר תתנו ללוים מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב ולהלן הוא אומר (פסוק ה) ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה וגוף אלף הראשונים מגרש ואלפים שמודדין חוץ למגרש לשדות וכרמים: וי"א⁴¹ שגם לשדות וכרמים אינו אלא אלף אמה וביחד הם אלפים אמה.

ג. מגרש⁴² הוא מקום פנוי שאין זורעים בו, ואין בונים בו, אלא נוי הוא לעיר ובשדות זורעים ונוטעים.

אין עושיין בערי הלויים⁴³ עיר מגרש ולא מגרש עיר ולא מגרש שדה ולא שדה מגרש כלומר שאסור לזרוע במגרש, שנאמר (ויקרא כה פסוק לד) וישדה מגרש עריהם לא ימכר. אלא מניחין אותן עם העשבים העולין מאליהן לישב בהן ברחבה ולרעות בהן את בהמותיהן, ודוקא זרעים אבל אילנות מותר לנטוע שם⁴⁴. וי"א שאין חילוק בין זרעים לאילנות.

³⁹ רמב"ם שמיטה ויובל פי"ג ה"א

⁴⁰ שם הלכה ב

⁴¹ רש"י ערכין דף לג ע"ב ד"ה שדה מגרש וז"ל שם "מגרש הוא אלף אמה סביב לעיר מדכתיב (במדבר לה) מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב וחוצה לאותו אלף היה להם ללוים אלף אמה לשדות וכרמים כדכתיב (שם) ומדותם מחוץ לעיר וגו' צא מהם אלף אמה מגרש והשאר שדות וכרמים מגרש פנוי מכלום ואין בו בית ואין זורעין אותן אלא נוי הוא לעיר": וכן עיין ברש"י על התורה במדבר פל"ה פס' ב ומגרש – ריוח מקום חלק חוץ לעיר סביב להיות לנוי לעיר ואין רשאים לבנות שם בית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע זריעה ובפסוק ד אלף אמה סביב – (עירובין כא) ואחריו הוא אומר אלפים באמה הא כיצד אלפים הוא נותן להם סביב ומהם אלף הפנימים למגרש והחיצונים לשדות וכרמים: ועיין ברמב"ן שם

⁴² רש"י שם

⁴³ רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק יג הלכה ד

⁴⁴ ועי' מ"מ שתמה למה השמיטו רבנו והרבה אחרונים כתבו שגם דעת רבנו כן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ומפי השמועה⁴⁵ למדו שזה שנאמר לא ימכר לא ישונה אלא השדה והמגרש והעיר כל אחד משלשתן כמות שהוא לעולם,

ונוהגת⁴⁶ מצוה זו בארץ ישראל, בזמן שישראל שם, בין בלויים בין בישראלים, בזכרים ונקבות, שהכל חיבין שלא לשנות שלשה מקומות האמורין לעולם, העיר והמגרש ומקום השדות והכרמים, וכל מי ששנה בהן בעדים והתראה חייב מלקות. ולא ידוע שיעור לשינוי⁴⁷ זה כמה יהיה ויתחייב עליו. וי"א⁴⁸ שאינו חייב מלקות.

ואפשר שגם בזמן הזה⁴⁹, שקדושת עזרא לא בטלה ובאותן העיירות שידוע שהיו של הלויים אסור לישראל לשנות⁵⁰.

ומדרבנן⁵¹ אסור אף בשאר ערי ישראל⁵² לשנות עיר למגרש או שדה או שדה למגרש ועיר או מגרש לשדה או שדה למגרש⁵³ וכנ"ל. וי"א⁵⁴ שאיסור זה הוא רק בערים המוקפים חומה מימות יהושע. וי"א⁵⁵ שאין אסור בשאר ערי ישראל אלא לסתור אדם את ביתו לעשותו גינה וכן לא יטע חורבתו גינה שלא יחריבו ארץ ישראל.

⁴⁵ שם הלכה ה

⁴⁶ חינוך שם

⁴⁷ ועיין ערוך לנר מכות יב ע"א ד"ה ודע שהוכיח שם שאם בנה בית הראוי לדור בו חייב שהחייב אינו על מה שמשנה מגרש לעיר דוקא אלא כל ששינהו שלא יהיה מגרש ובבית אחד כבר אינו מגרש אבל ודאי אינו חייב כבשיעור שבת כגון הזורע כל שהוא בין שאין איסור בעצם הזריעה אלא במה שעושה מהמגרש שדה

⁴⁸ דעת הרמב"ם שאין לוקין דלא מנאו בפ"ט מסנהדרין בכלל הלוקין, וצ"ע סברתם כמה נחלקו. ואפשר לומר דסברת הרמב"ם דלא נקרא שינוי, דיכול להחזיר הדבר לכמו שהיה כגון שזרע או בנה במגרש יכול לעקור הזרעים והבנין, על כן אינו לוקה, וצ"ע (מנחת חינוך שם אות ב וכן עיין ערוך"נ מכות יב ע"א ד"ה ודע דפשיטא ליה דלרמב"ם אין לוקין על זה) ועיין בביאור הלכה שם שפירש שאין האיסור בעצם הזריעה של מגרש או עקירת הזרע בשדה לעשותו מגרש אלא מה שמקיים אותו לצורך זה ואם יזרע ויקור מיד אינו עובר וא"כ בשעה שזרע אינו עובר ומה שמקיים אח"כ הוא לאו שאין בו מעשה

⁴⁹ מנחת חינוך שם אות ב

⁵⁰ וכן עיין בחי' הגרי"פ לסה"מ לרס"ג ח"ב ל"ת רנא בסופו

⁵¹ רמב"ם שם ה"ה וה"ו ומנחת חינוך שם אות א עיין בגרי"פ שם שפלפל אי דעת הרס"ג שגם בערי ישראל הוא איסור דאורייתא ועיין שו"ת יהודה היעלה למהרי"א יו"ד שפד ד"ה ובעיני יפלא דמשמע שם"ל שיש איסור דאורייתא גם בערי ישראל

⁵² ועיין שפת אמת ערכין לג ע"ב ד"ה דכו"ע ועי"ש ד"ה ובעיקר הדין שהסתפק שבערי ישראל אפשר כשרוצין להרחיב את העיר ולתת לה מגרש כבראשונה ולהרחיב כמו כן השדות אפשר שמותר אבל בערי הלויים ודאי שזה אסור

⁵³ והנה בערי ישראל אינו יודע השיעור איזהו מגרש ואיזה שדה, דגבי ערי הלויים נתנה תורה שיעור אלף אמה ובערי ישראל לא נתברר לי השיעור. וצריך לומר כמו שהיה בעת ירושת הארץ אסור לשנות לעולם, וזה אין סברא כל כך וצ"ע, ומהש"ס דבבא בתרא כ"ד ע"ב נראה דהשיעור הוא קצוב, עי"ש (מנחת חינוך שם)

⁵⁴ רש"י שבועות מז ע"א ובמשנה למלך שם תמה עליו מהש"ס דבבא בתרא שם דמבואר דבכל ערי ישראל אסור אף בפרזים עי"ש, עיין בפרק ב' דבבא בתרא שם גבי מרחיקין את האילן

⁵⁵ רדב"ז שם ואבי עזרי שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

י"א שאיסור זה הוא דווקא בארץ ישראל אבל בחו"ל אפילו מה שכבשו ישראל מותר⁵⁶
וי"א⁵⁷ שאף בחו"ל אסור

י. קרפף יותר מבית סאתים שהוקף לדירה נזרע רובו הרי הוא כגינה ואסור ניטע רובו הרי הוא כחצר ומותר

עיין עירובין דף כג.: שכל מקום⁵⁸ שיש בו כשיעור בית סאתיים ומוקף מחיצות, בין שהוא עגול בין שהוא מרובע ממש, כלומר שארכו ע' אמה וב' שלישי אמה, ועוד משהו כלומר שבעים אמה וד' טפחים ומעט יותר, (כשיעור אצבע בערך, ולא חשו להזכירו מפני שהוא מועט ואעפ"כ יכול לחשבו בחשבון) וכל שאין יותר על ע' אמה וד' טפחים ואותו משהו, מותר לטלטל.

סמכו חכמים שיעורים אלו לשיעורי חצר המשכן, לפי שכל מלאכת שבת והלכותיה אנו למדין ממשכן, וחצר המשכן גם כן לא היה מוקף לדירה והיו מטלטלין בכולו, לפיכך לא רצו חכמים לאסור עד שיעור זה ועד בכלל, אבל יותר משיעור זה אפילו משהו, אסור לטלטל בו אלא בד' אמות, וכן להוציא מחצר לתוכו ומתוכו לחצר.

ומותר לטלטל בכל היקף גם אם אינו מוקף לדירה כל שאין בו בית סאתיים, בין שהוא ארוך וקצר, כגון שארכו מאה ורחבו חמשים מותר לטלטל בכולו, ובלבד שלא יהא ארכו יתר על פי שנים ברחבו אמה אחת, כלומר שלא יהא עכ"פ ארכו יותר ממאה אמה שכל שהוא שטח גדול אף באורך לחוד, מתחלף הוא ברשות הרבים וכרמלית, ובמאה אמה לא רצו לגזור מפני שמצינו בחצר המשכן שארכו מאה ורחבו חמשים כנזכר, אבל פחות ממאה לא גזרו ואינו כלום ואינו אוסר.

⁵⁶ עיין משנה למלך שם ובמאירי בבא בתרא כד ע"א

⁵⁷ יד רמ"ה בב"ב שם ע"ב

⁵⁸ שו"ע ונו"כ או"ח שנה ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

וכ"ז בדוקא אם היה עכ"פ בית סאתים בין כולה, אבל אם בין כולה אין שטח בית סאתיים אין מקפידים בזה, ואפילו היה ארכו הרבה יותר ממאה אמה, אפילו אלף על חמש, מותר לטלטל בכולה, כל שמוקף מחיצות.

יא. מרחיקין את גורן קבוע מן העיר חמשים אמה לא יעשה אדם גורן קבוע בתוך שלו אא"כ יש לו חמשים אמה לכל רוח ומרחיק מנטיעותיו של חבירו ומנירו בכדי שלא יזיק

בדבר המזיק לרבים⁵⁹, אף אם סמך בהיתר צריך לסלק הנזק, אלא שהצבור⁶⁰ נותנים לו דמי סילוק הנזק, וקודם צריך⁶¹ לסלק הנזק ואח"כ יגבה מן הצבור הוצאותיו, דאל"כ אין מי שיתעסק בגביית המעות ונמצא זה מזיק לעולם⁶².

ואם הדבר ספק אם קדם בהיתר או לא, צריך לסלק עכ"פ, ואין הצבור צריכים לשלם לו⁶³.

לפיכך מרחיקין⁶⁴ את גורן קבוע⁶⁵ מן העיר חמשים אמה כדי שלא יוליד הרוח התבן בעת שזורה ויזיק לבני העיר.

⁵⁹ קנה כב

⁶⁰ ומשמע בתומים סימן ד בדוקא בצבור, כגון בני עיר, אבל רבים שותפים דינם כיחיד. ובמנח"פ מסתפק גם בצבור כשיש ממונה שבידו לעשות כל צרכי העיר.

⁶¹ סמ"ע שם

⁶² דכיון דרבים משותפין, מי יתעסק בזה, על דרך קדירה דבי שותפי לא קרירי ולא המימי, ובעל הגורן ניהא ליה בקיומו דגרנו, משא"כ עתה, דהצריכו לסלקו תחילה ואח"כ יתעסק הוא להוציא דמי שויו מיד בני העיר. סמ"ע שם מה

⁶³ דכיון שצריך לסלק קודם קבלת הדמים, הרי חייב לסלק ממ"ג, וכשיבא לגבות אמרינן הממע"ה. ועי' רמ"א מה שכתב ומוזה יש ללמוד וכו', והיינו שלעולם צריך לסלק הנזק מן הצבור, ואף אם יש לו תביעת דמים, ואח"כ יתעצם בדיון ויגבה מה שיכול לגבות. אלא שיש לעיין שבהא דדוכס הרי בני הכפרים לא גרמו הנזק, ומה דמיון וראיה יש מהא דגורן שהוא בעצמו עשה.

⁶⁴ שו"ע ונו"כ קנה כב

⁶⁵ לאפוקי ארעי, דבהזיק שהוא בארעי ובאקראי לא גזרו עליו להרחיק, ולא כמ"ש המגיד משנה לדברי הרמב"ם. סמ"ע שם מו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ואם הגורן קודם לעיר מסלקו ובני העיר נותנין לו דמיו, ואם ספק איזה קודם מסלקו בלא דמים, דעל בעל הגורן להביא ראיה שהגורן קדם, וכיון שהוא ספק המוציא מחבירו עליו הראיה.

וכן לא יעשה אדם גורן קבוע בתוך שלו אלא א"כ היה לו תמשים אמה לכל רוח, כדי שלא יזיק התבן לנטיעת חבירו או לנירו.

רבים יש להם רשות לעשות היזק לאחרים לתועלתם ולשלם אח"כ לזה את הזיקו⁶⁶.

⁶⁶ רמ"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

